

**Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, hoş geldiniz, teşrif ettiniz;
TOBB, TÜSİAD ve MÜSİAD'ın Sayın Başkanları;
Değerli Rektörlerimiz,
İş Dünyasının Değerli Temsilcileri;
Basınıımızın Kıymetli mensupları hoş geldiniz.
Sizleri burada ağırlamaktan mutluluk duyuyoruz.**

Yükseköğretim Kurulunun, Türk yükseköğretimi için politikalar ürettiği ve bu konuda yararlı ve gerçekçi uygulamalar ortaya koyduğu nispette ülkemiz için değeri ve anlamı ortaya çıkar. Son yıllarda bütün gayretimiz YÖK'ün bu fonksiyonunu güçlü bir şekilde akademide ve toplumda hissettirmektir. Bu politikaları geliştirirken, her zaman akademi camiası, kanun yapıcılar, ilgili kurumlar ve ilgili paydaşlar ile yoğun ilişkiler kurarak ilerlemesi en doğru tercihtir. Bugün de bu maksatla, bu toplantıda **geleceğin meslekleri** başlığı altında akademi ve iş dünyasının temsilcileri ile Yükseköğretim Kurulunda bir aradayız. Hepiniz Yükseköğretim Kuruluna hoş geldiniz.

Toplantıya sağlayacağınız katkılar ve değerli fikirleriniz için şimdiden teşekkürlerimi sunmak isterim. Sizleri saygı ile selamlıyorum.

Bu kongrenin amacı yükseköğretimde gelecekte öne çıkacak yetkinlikler ve **mesleki eğilimlere** dair kavramları ve tartışmaları gözden geçirmek ve bu bağlamda, yükseköğretimde bu bilgileri ve yetkinlikleri edindirebilmek için **etkin yapısal** sistemleri ortaya koymaktır.

Konuşmamın başında yükseköğretim sistemimize ilişkin bazı sayısal verilerden ve Yükseköğretim Kurulunun yürüttüğü kapsamlı çalışmalardan işareten söz etmek isterim.

Yükseköğretim sistemimizde **129'u** devlet, **73'ü** vakıf üniversitesi ve **5'i** müstakil vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplam **207** yükseköğretim kurumumuz var.

Öğrenci sayımız **8 milyona** yaklaştı, sistemimizde yaklaşık **83 bini öğretim üyesi** olmak üzere toplam **168 bin 326** öğretim elemanı bulunuyor.

Önlisans ve lisans düzeyinde toplam **2.191** farklı adda program bulunmakta, şu an itibariyle önlisans ve lisansta toplam **15.950** programımız faal.

Uluslararası öğrenci sayımız **172 bin**.

Türk yükseköğretiminden bahsederken, yükseköğretim sistemimize ilişkin fikirler ve teklifler öne sürerken bu devasa büyüklüğü gözden kaçırmamamız lazım. Zaten YÖK'e duyulan ihtiyaç da tam burada ortaya çıkıyor.

Kıymetli Misafirler,

Aslında dünya büyük dönüşümler içinde. Geleceği şekillendirecek bu dönüşümün vurgularının anlaşılması, geleceğin güçlü ve büyük Türkiye'si için çok önemlidir. Bu dönüşümün en büyük yansımaları toplumun farklı kesimlerinin taleplerinde görülmektedir.

Bugün iş dünyası neredeyse tüm alanlarda farklı bir teknolojik altyapı kullanmakta, geleneksel iş tanımlarının ötesindeki istihdam pozisyonlarına eleman aramakta, yatırımlarını sürdürmek

ve geliştirmek için farklı donanımlara sahip işgücünün ihtiyaçını duymakta ve bu farklı düzeyler ve yeteneklerdeki işgücünün **dönüşüm süreçlerine** uyumunu istemektedir.

Bizler de Yeni YÖK olarak, bu gelişmelerin ortaya çıkardığı değişimleri ve yeni yapıyı desteklemek gerektiğini biliyoruz. Elbette diğer taraftan da üniversitelerimizin gerek özel gerek kamu sektörü ile geliştirmeye çalıştıkları işbirliğinin yalnızca Ar-Ge çalışmalarından ibaret olmadığının her fırsatta altını çizmeye çalışıyoruz. Bu iki uç arasında dengeyi kaybettiğimizde üniversitelerin şirket statüsüne dönüşme ihtimalini, riskini de göz önünde tutuyor ve üniversitenin şümüllü yapısından kopmamasını da istiyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım;

Bugün geleceğin meslekleri ile ilgili yol haritasını belirleme sürecinde, geniş kapsamlı ve katılımlı ilk toplantımızı gerçekleştiriyoruz. Hepimiz biliyoruz, geleceğin meslekleri ve iş dünyasının yeni ihtiyaçları, yükseköğretimde de alışık olduğumuz statik bir sistemden daha dinamik sistemlere geçilmesini zorunlu kılmakta.

Neyin nasıl yapılacağı kadar, ne kadar sürede yapılması da önemli ve beklemeye, ötelemeye, zamana yaymaya vaktimiz yok. Bugün işe başlamadığımız takdirde gelişen ve hızla ilerleyen süreçlere uyum sağlamamız yarın mümkün olmayabilir. Eğitimde yeni yetkinliklerin bir an önce kazandırılması ve yeni yetenek eğitimlerinin hızla uygulamaya girmesi beklentisi haklıdır ve icraat beklemektedir.

Dünya Ekonomik Forumu'nun 2018 yılı İşlerin Geleceği Raporu'na göre: yüksek hızlı mobil internet, yapay zeka, bulut teknolojileri ve büyük veri analizlerinin adaptasyonunun iş dünyasını hızlı, derinden ve yaygın olarak etkilediği net olarak ortaya konulmuştur. Eğitimin, iş dünyasının, hükümetlerin ve sosyal alanın bu gelmekte olan büyük dönüşümden nasıl etkileneceğini ciddi bir biçimde ve titizlikle çalışmamız gerekmektedir... Bu alandaki akademik çalışmalar, otomasyon teknolojilerinin, en çok etkilendiği üç alanın **küreselleşme, dijitalleşme** ve **ekonominin çok geniş anlamda merkezileşmeden uzaklaşması (ekonomik atomizasyon)** olduğunu ifade etmektedirler.

Çünkü ekonomideki bu dağılım KOBİ sektöründe önemli bir gelişmeye yol açmıştır. Bu durum bize otomasyon ve yapay zekanın toplumun her kesiminde kullanılabilirdiğini göstermektedir. Bütün bu gerekçelerle biz de meslek yüksekokullarımızda IT teknolojilerini ders olarak vermeye kararlıyız.

Yeni öngörüler, robotlar ve yapay zekanın 2020'deki harcamalarının 188 milyar dolar karşılığında olacağını, dünya ölçeğinde sadece yapay zeka marketlerinin 2016'da 1.8 milyar dolar olan harcamalarının 2025'te 59 milyar dolara ulaşacağını bildirmektedirler. Doğrusu bu yeni gelişmeler karşısında **heyecanlanmalı mıyız, yoksa endişelenmeli miyiz** henüz kestiremiyoruz. Ama gerçek anlamda biliyoruz ki üniversitelerimiz bu alanlarda her açıdan hazırlıklı olmalıdır.

Ekrandaki slaytta gördüğünüz gibi dünyada şu andaki işlerin **%90'ı** bilişim teknolojileri (IT) yetenekleri gerektiriyor. Dijital dönüşüm tüm Avrupa ülkelerinde **son on yılda 2 milyon** yeni iş sahası yarattı. 2005'ten bu yana ülkeler arası veri aktarımı **45 kat** arttı, yani alışveriş veri ile gerçekleşiyor. Bütün bu gelişmeler bize gösteriyor ki geleceğin meslekleri bilgisayar bilimleri üzerinde domine edilmektedir. Bu alanda ortaöğretimden itibaren teknik bilginin elde edilmesi kadar elde edilen kapasitenin kullanılabilmesi de önem taşımaktadır. **YÖK yapısal değişim**

projelerinde bu yıl 16 üniversitede dijital dönüşüm eğitimi verdi. 36 bin 2 öğrenci ve 3 bin 112 öğretim elamanı bu eğitimi aldı.

Bu konu ile alakalı diğer önemli bir başlıkta şudur ki: Bu çalışmalar mutlaka sosyal bilimlerin etkin rolü ile desteklenmeli. Hukuki alt yapıların hazırlanması, farklı nitelikteki komisyonlar marifetiyle, çeşitli alanların katkı sağlaması ve topluma uygunluğunun teyid edilmesi ve elbette bu yeni sistemlerin ortak akılla ve geniş mutabakatlar ile yürütülmesi önem taşımaktadır.

Tarihsel olarak baktığımızda 1840'larda, 1960'larda, 1970'lerde tarım toplumundan sanayi toplumuna, bilgi toplumuna geçerken de kısa ve uzun vadelerde etkili olan büyük dalgalanmalar yaşanmıştı.

Şimdi de bilgi toplumundan Endüstri 4.0'ın yarattığı otomasyona ve robotik dünyaya geçilirken, yeni teknolojiler oluşturulurken ciddi dalgalanmalara hazır olmamız gerekiyor. Bu hızlı ve güçlü geçişler karşısında yükseköğretim politikalarını hızla yenilememiz lazım. Yetiştirdiğimiz gençlerin kariyer yollarında referans çerçevesinin milli, bakış açısının ise evrensel olmasına önem vermeleri, çıktıkları yolda başarılı olmaları için devrin bilgi ve yetkinlikleri ile mücehhez, ülkenin ekonomik ve sosyal refahına katkı koyabilmeyi hedef itihaz etmeleri çok önemlidir.

**Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım,
Kıymetli Misafirler,**

İzninizle kısa bir paragrafta Yükseköğretim Kurulu'nun son yıllarda gerçekleştirdiği konuya uygun bazı çalışmalarından da kısaca bahsetmek isterim.

Çeşitlilik-Misyon farklılaşması ve ihtisaslaşma: Ülkemizin sürdürülebilir kalkınma süreçlerine çok ciddi katkılar veren Misyon farklılaşması ve İhtisaslaşma Yeni YÖK'ün Türk yükseköğretimine kazandırdığı önemli bir açılımdır. Yükseköğretimde ihtisaslaşmayı **iki kavram çerçevesinde şekillendirdik ve uyguluyoruz.**

-Bölgesel Kalkınma Odaklı Üniversiteler: İlgili bakanlıklarımızla birlikte yürüttüğümüz çalışmalar sonucunda 2006 yılından sonra kurulan 10 üniversitemize bölgesel misyonlar verildi. Bu yıl 5 üniversite daha bu projeye dahil edilecek. Yakında bu 5 üniversitemizi ve ihtisas alanlarımızı da kamuoyuna açıklayacağız.

-Araştırma Üniversiteleri: Malumunuz 11 asıl 5 aday araştırma üniversitemiz var. Geçtiğimiz günlerde bu üniversitelerimizin son iki yıldaki performanslarını açıkladık. Toplam performanslarına göre önümüzdeki yıl tekrar bir güncelleme söz konusu olacaktır.

Gurur duyduğumuz bir diğer projemiz ise bir Türkiye Projesi olarak nitelediğimiz **YÖK 100/2000 Projesidir.** Bu proje yükseköğretim tarihimizde kurgusu itibarıyla bir ilktir ve bütünüyle özgündür. YÖK tarafından her yıl Türkiye'nin bilim hayatının 100 öncelikli alanı belirlenmekte ve her çağrıda bu liste güncellenmektedir. Bu alanların dörtte üçü disiplinlerarasıdır. Robotik, nanoteknoloji, ilaç, aşı, göç çalışmaları, deniz hukuku gibi fen ve mühendislik alanlarının yansıra sağlık ve sosyal bilimler alanlarının hepsini bu proje kapsamaktadır.

100/2000 YÖK Doktora Projesi'nde geleceğin meslekleri ile ilgili ülkemizin ihtiyacı olan öncelikli alanlarda doktora programları açarak akademiye, iş dünyasına ve de sanayiye,

doktoralı, nitelikli insan kaynağı yetiştiriyoruz. Ana gayemiz geleceğe güçlü nesiller yetiştirmektir.

Yürüttüğümüz ana projelerimizden bir diğeri “**hedef odaklı uluslararasılaşma**”dır. Bir ülkenin yükseköğretiminin uluslararasılaşması sadece ekonomik bir mesele değil, o ülkenin uluslararası görünürlüğü ve etkinliğine katkı sağlayan, yükseköğretimin standartlarını daha da yükselten hususiyetleri içinde barındıran önemli ve ciddi bir süreçtir. Bu maksatla “**hedef odaklı uluslararasılaşma**” projesini başlattık ve bu projemiz de başarı ile devam ediyor. Kurgusundan bahsetmeyeceğim. Fakat bugün uluslararası öğrenci sayımız 2014 yılında **48 bin iken** bugün itibariyle **172 bine** ulaşmış ise herkes tarafından kabul ve teslim edilmelidir ki bunun arkasında YÖK’ün ciddi bir planlaması ve süreç yönetimi vardır. Ulaştığımız yabancı öğrenci sayısı son yıllarda Avrupa’daki uluslararası öğrenci sayısı artış oranlarının en iyisidir ve Yeni YÖK için gurur vericidir.

**Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım...
Değerli Misafirlerimiz....**

YÖK olarak sürekli yeni ve yenilikçi girişimlerimiz ve düzenlemelerimiz devam etmektedir. Mesela ekranda gördüğünüz ana projelerimize ilaveten yükseköğretim tarihimizde ilk kez bu sene üniversite kontenjanları, ilgili bakanlık, kamu kurumları ve özel sektörün de katılımı ile birlikte kararlaştırıldı. Sonuç olarak lisans ve önlisans programlarında bütün başlıklarda ciddi bir iyileşme sağlandı. Üniversitelerimizde eğitim programları yapılırken bu yıl Araştırma Üniversitelerinin dışında 7 üniversitemizde Dijital Medya ve Pazarlama, Üç Boyutlu Modelleme, Yapay Zeka Mühendisliği, Yazılım Geliştirme gibi alanlarda lisans ve önlisans programları açıldı. Bugünkü toplantımız ve öğleden sonraki alanlara özgü çalıştaylarımız ile de geleceğin meslekleri ile ilgili yeni programların önümüzdeki ilk sene sisteme kazandırılmasını hedeflemekteyiz.

Değişime ayak uydurmak zorundayız, cümlesi doğrusu bizim üslubumuza uymuyor, onun için şöyle diyoruz: Şartlar bizi mecbur bırakmadan değişim ve gelişim programımızı kendimiz yapmalıyız ve değişimi yönetmeliyiz. Başkan olduğumuzun akabinde söylediğim ve sürekli de tekrarladığım gibi, sistemi tedrici olarak fakat **daimi tekamül esaslı** yenilememiz gerekliliğini bir kez daha burada ifade ediyorum.

Bu dönüşüm çalışmalarının elbette bir de mali boyutları söz konusu. **İzninizle bir örnek vereyim:** Amerika Birleşik Devletleri'nde MIT kampüsünde Bilgisayar Bilimleri tümüyle yenilendi, geliştirildi ve 2018'de sadece bu alanda 50 yeni akademik pozisyon oluşturuldu. Bu alandaki küresel fırsat ve tehditlerin değerlendirilmesi için MIT'ye 1 milyar dolar bütçe ayrıldı. Bütün araştırma merkezlerinde bu alanda politikalar üretildi ve etik yönergeler yayınlandı.

Bu yüksek rakamlar bizleri yıldırmasın, hedeflerimize ulaşmak için yüksek moral, değerler, verimli politikalar ve elbette artık günümüzde zümrüd-i anka kuşu halini alan idealizmi tekrar ihya edebilirsek ve idealist bir nesil yetiştirebilirsek az maliyetlere rağmen büyük sıçramalar yapabiliriz. Buna inanıyoruz.

Bu süreçte birkaç tespiti de bugünkü çalıştaylara yön verebilmesi açısından not etmek isterim:

İlki, üniversitelerimizdeki eğitimin sürekliliğini sağlayan ve birikimi aktaran geleneksel vurgularını devam ettirirken diğer taraftan da geleceğin taleplerine yönelik olarak kendini

sürekli geliştirmesine yönelik ihtiyacı gözardı etmemek lazımdır. Biz bu süreçte gerekli idari desteği vermeye hazırız. **Bir örnekle bu başlığı açmak isterim:** Örneğin öğrencileri eğitim sistemi içinde bireysel başarılarına göre değerlendiriyoruz. Ekip çalışmasında dair değerlendirmeler son derece sınırlı. Oysa iş dünyasında bir ekip çalışmaları ve bir bütünün parçası olarak başarı göstermelerini istiyoruz. Bu nedenle ekip çalışması gerektiren meslek alanlarında başarıda çok daha geniş bir değerlendirme sistemi ve performans ölçümü sağlamanın şart olduğunu düşünüyoruz.

Diğer bir örneği ise lisansüstü eğitiminden seçelim: Üzerinde yoğun olarak çalıştığımız **araştırma gruplarının inşası.** 100/2000 doktora programlarında, YÖK olarak araştırma gruplarının yaygın olmadığı akademik alanları da dahil ederek ekip kültürünün inşasını desteklemeye çalışıyoruz. Üniversitelerimizde farklı alanlarda uzmanlaşmış araştırma ekiplerinin varlığını önemsiyoruz. Bir alanın adı dünyada herhangi bir zeminde anıldığında ilgili üniversitenin akla gelebilmesi için bireysel çabaların çok daha ötesinde bir uzman ekibin varlığının bilimsel üretim açısından önemli olduğuna inanıyoruz.

İkinci olarak geleceğin dünyasında tüm mesleklerin disiplinler arası bir eğitimden fayda göreceğini düşünüyoruz. Eğitim programlarının bir alanda uzmanlaşmayı sağlarken diğer taraftan da disiplinlerarası bilgi birikimleri ile desteklemesi gerektiğini, tüm müfredatların öğrencinin dünyaya bakışını, kendi mesleğini konumlandırışını, başarıyı anlamlandırmasını sağlayacak derslerle desteklenmesinin gerektiğini düşünüyoruz. Üniversiteler öğrenmeyi öğretir. Bunun için geniş bir bakış açısına ihtiyaç vardır.

Ayrıca uygulama alanlarında disiplinlerarası projeler ile bir konuya farklı açılardan bakabilme yeteneği elde edeceklerini biliyoruz. **Bir örnekle gidersek:** bir mimarlık öğrencisinin kentsel dönüşümle ilgili bir projede sosyologlar, hukukçular ve diğer sosyal bilimciler ile birlikte ilerlemesinin gelecekte sahada çalışırken ona çok önemli birikimler sağlayacağına dikkat çekmek istiyoruz.

Diğer bir başlık ise çok daha geniş bir alanı kapsıyor: “Hayat boyu öğrenme” başlığı. Geleceğin meslekleri yalnızca geleceğin istihdamı ile ilgili bir başlık değil, bugün iş gücünün parçası olan milyonların da geleceklerinin bir parçası. YÖK olarak dünyada bugün tüm eğitim uzmanları tarafından altı çizilen bu başlığı çok önemsiyor ve herkesin eğitimine yaşam boyu devam etmesinin gerekliliğine inanıyoruz. Bunun için farklı, açık öğretim programlarını bir lisans derecesi olan herkese açık kıldık. Ayrıca üniversitelerimizin sürekli eğitim merkezleri iş dünyasından gelecek tekliflere hazır. Olası sertifika programları ile üniversitenin birikimlerini iş dünyasının deneyimi ile bir araya getirerek verimli işbirlikleri sağlamalıyız.

Üniversitenin değişen istihdama ve geleceğin inşasına yönelik vereceği desteğin yalnızca teknik bilgiye ve dijital dönüşüme uyumu sağlayacak eğitim paketleriyle sınırlı olmaması gerektiğinin de bilincindeyiz. Desteğin yalnızca teknik başlıklarda değil, hızla değişen dünyada iş dünyasının değişime uyumunu da, öğrenme biçimlerindeki değişimi anlama, sürekli öğrenmenin kıymetini bilme, kişinin dönüşüm süreçlerinde yaşayacağı sorunları aşmayı öğrenmesi gibi alanlarla desteklemesi gerektiğini biliyoruz.

Gene bu noktada vurguladığım son iki başlığı bir araya getirecek bir değişim ihtiyacının da öneminden bahsetmek istiyorum.

Sadece akademiden öğrenmeyi değil çalışma alanlarında farklı kuşaklar arası öğrenmeyi destekleyecek programların varlığı da önemli. Bugün belli bir kuşağa ait kadroların iş tecrübesi

geniş, fakat dijital araçların uygulaması konusunda tecrübeleri gençlere göre çok daha sınırlı. Yeni nesil ise iş tecrübesi noktasında geride olsa bile dijital dünyaya ve araçlarına hakim. Fakat mesleki tecrübelerindeki eksiklik nedeniyle kullanımına hakim oldukları araçları etkin olarak iş süreçlerine aktaramıyorlar. Bugün önemli bir sorun olan bu boşluğu eritmek ve bu kadroları yakınlaştırmak için akademinin desteğine ihtiyaç var.

Kıymetli misafirler,

Yeni YÖK olarak klasik kalıplarımızın dışına çıktık ve tam da bugünün konsepti içinde yükseköğretim sistemimizde daha önce örneği bulunmayan; ülkemizin ihtiyaç duyduğu öncelikli alanlarda YÖK 100/2000 doktora projesi ile, üniversitelere çeşitliliği ve misyon farklılaşmasını getiren araştırma üniversiteleri ile bölgesel kalkınmada ihtisaslaşan üniversiteler projeleri ile, hedef odaklı uluslararasılaşma projesi ile Türk yükseköğretimini daha yükseğe ve ileriye taşımaya çalışıyoruz. Biz YÖK olarak hayallerimizi, tasarımlarımızı, geleceğe dair tasavvurlarımızı dillendirmiyoruz, yapacaklarımızla değil, yaptıklarımızla gurur duyuyoruz. Büyük bir mutluluk ile ifade etmek isterim ki hayata geçirdiğimiz pek çok projemiz sonuç üretmeye başladı. Bir örnek vermek isteriz.

Daha önce ülkemizde kapsamlı olarak çalışılmamış robotik, büyük veri, nanoteknoloji, biyo genetik gibi birçok alanda 4200 öğrencimiz doktor çalışmalarını sürdürüyorlar ve yakın dönemde önemli sayıda mezun vereceğiz. Bu mezunlar yeni dünyanın bilimsel ve teknolojik dönüşümüne hakim olarak akademide ve farklı sektörlerde hizmet verecekler.

Sayın Cumhurbaşkanımızın işaret ettiği “büyük, güçlü ve bağımsız Türkiye”nin geleceği için YÖK olarak üniversitelerimiz ile birlikte üzerimize düşen görevi yerine getirmek için çalışıyoruz. Bugün bu toplantı ile de üniversite ve iş dünyası arasındaki bağları daha da güçlendireceğiz, birbirimizi daha iyi anlayacağız ve geleceği inşa ederken birlikte adım atacağız. Eğer bu dönüşümü gerçekleştiremez isek verdiğimiz eğitim, ihtiyaçların gerisine düşecektir. Bugün dünyada diplomaların ötesinde bilgi, beceri ve yetkinliklerin tanınması tartışılırken, geleceğin ihtiyaçlarına yönelik bir yapılanmayı ortaya koyamayan eğitim kurumlarının diplomalarının değeri ciddi zarar görecektir. Bu durum da üniversite olgusunu tartışma zeminine çekecektir.

Bu gerçeğin farkında olmalı ve bir ülkenin en kıymetli hazinesi olan çocuklarımıza ve gençlerine sağladığımız eğitimin her dakikasının anlamlı olmasını ve hayatlarına değer katmasını sağlamalıyız. Nesnelerin akıllandığı, yapay zekanın günlük hayata girdiği bugünlerin eğitiminde de temel kavramın “**derin öğrenme**” olması gerekmektedir.

İş dünyamızın siz değerli temsilcilerinin değerli katkıları ve önerileri, akademisyenlerimizin önemli görüşleri ile Geleceğin Meslekleri konulu bu kongremizin ve çalıştaylarımızın önümüzdeki ilk sene semeresini vereceğine inancım tamdır. Sizler de lütfen buna inanın...

Hepinizi tekrar saygı ile selamlıyorum.

Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç
Yükseköğretim Kurulu Başkanı
Geleceğin Meslekleri, Mesleklerin Geleceği Kongresi
5 Kasım 2019, YÖK Konferans Salonu